

**„OBJEKTY ŽIVOČÍŠNEJ VÝROBY NA FARME V LEHOTE POD VTÁČNIKOM“,
zámer pre zisťovacie konanie podľa zákona č. 24/2006 Z. z.**

**Legislatívna úprava poľnohospodárskeho využitia
pozemkov na ochranu vôd**

Plnenie legislatívnych požiadaviek

Poľnohospodárske využitie pozemkov v zraniteľných oblastiach upravuje

- § 10b a § 10c zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách,
- § 35 zákona č. 364/2004 Z. z. (vodný zákon).

Podrobnosti o obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy v zraniteľných oblastiach ustanovuje vyhláška MPRV SR č. 215/2016 Z. z.

Súbor opatrení vyplývajúcich z predloženej analýzy je tu farebne rozdelený

- na tie, ktoré sú v rámci zákona o hnojivách irelevantné (sivá farba), a
- na zvlášť dôležité, na ktoré sa bude pri hospodárení s hnojovicou a maštaľným hnojom produkovaných farmou v Lehote pod Vtáčnikom potrebné komplexne sa zamerať (modrá farba).

§ 10b zákona o hnojivách

– Skladovanie hospodárskych hnojív v zraniteľných oblastiach

Relevantný je odsek (1) a (2), ostatné odseky sa týkajú skladovania tuhých hospodárskych hnojív voľne na poľnohospodárskej pôde v zraniteľných oblastiach, s čím koncept navrhovanej činnosti neuvažuje.

(1)

Fyzická osoba – podnikateľ a právnická osoba, ktorá obhospodaruje poľnohospodársku pôdu podľa § 2 písm. u), alebo fyzická osoba – podnikateľ a právnická osoba, ktorá obhospodaruje poľnohospodársku pôdu podľa § 2 písm. u) a chová zvieratá, (ďalej len „obhospodarovateľ“) je povinná mať vybudované skladovacie kapacity nádrží na kvapalné hospodárske hnojivá a na skladovanie maštaľného hnoja na technicky spevnených plochách v zraniteľných oblastiach najmenej na šesťmesačnú produkciu. Potreba skladovacích nádrží na maštaľný hnoj, močovku a hnojovicu na šesť mesiacov pre jedno zviera je uvedená v prílohe č. 1. Ak obhospodarovateľ nemá vybudované skladovacie kapacity podľa prvej vety, môže zabezpečiť uskladnenie kvapalných hospodárskych hnojív a maštaľného hnoja v skladovacích nádržiach alebo na spevnených plochách u inej osoby alebo ich odovzdať na iné využitie, najviac však v objeme zodpovedajúcom trojmesačnej skladovacej kapacite. Obhospodarovateľ je povinný spôsob nakladania s kvapalnými hospodárskymi hnojivami a maštaľným hnojom preukázať a oznámiť kontrolnému ústavu do 15 dní na tlačive, ktorého vzor je zverejnený na webovom sídle kontrolného ústavu.

Plnenie požiadavky: Podľa rozboru v kap. IV.3.3. zámeru navrhované kapacity skladovania vyhovujú.

(2)

Obhospodarovateľ je povinný zabezpečiť, aby skladovacie nádrže kvapalných hospodárskych hnojív boli nepriepustné a vybavené bezpečnostným mechanizmom proti preplneniu a zabezpečené proti prítoku povrchových vôd.

Plnenie požiadavky: Konštrukčné riešenie (kap. II.8., kap. IV.3.2.) zodpovedá požiadavke.

§ 10c zákona o hnojivách

– Používanie dusíkatých hnojívých látok v zraniteľných oblastiach

Riešeného zámeru sa týkajú vybrané ustanovenia odsekov 1 až 7, a odsekov 9 až 11. Odsek 8 sa týka hospodárenia na svahoch so sklonom vyšším ako 12° resp. 10°, čo navrhovaný zámer nepokrýva - na týchto svahoch sú v k.ú. Lehota pod Vtáčnikom lesy.

(1)

Obhospodarovateľ je povinný dodržiavať zakázané obdobia uvedené v [prílohe č. 2](#), ak odseky 2 až 11 neustanovujú inak. Zakázané obdobia sa nevzťahujú na výkaly a moč pasúcich sa zvierat a pri hnojení zakrytých plôch v skleníkoch a fóliovníkoch.

Plnenie požiadavky: Zakázaným obdobím aplikácie hnojovice v k.ú. Lehota pod Vtáčnikom (zraniteľná oblasť v kategórii A – nízky stupeň obmedzenia hospodárenia) je obdobie od 20.10. do 15.2. na ornú pôdu (118 dní) resp. od 15.11. do 15.2. na trvalé trávne porasty (92 dní). Opatrenie je začlenené do súboru opatrení na minimalizáciu potenciálnych nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti (kap. IV.10.).

(2)

Obhospodarovateľ môže požiadať kontrolný ústav o udelenie výnimky zo zákazu podľa odseku 1. Kontrolný ústav môže udeliť výnimku zo zákazu podľa odseku 1 len na poľnohospodárskej pôde v zraniteľných oblastiach so svahovitosťou do 5° na obdobie 14 dní od začiatku zakázaného obdobia alebo 14 dní pred koncom zakázaného obdobia alebo, ak ide o ornú pôdu zaradenú do nízkeho stupňa obmedzenia alebo stredného stupňa obmedzenia, na obdobie 28 dní od začiatku zakázaného obdobia alebo 14 dní pred koncom zakázaného obdobia pre aplikáciu kvapalných hospodárskych hnojív, akýchkoľvek hnojív z chovu hydiny a drobných hospodárskych zvierat, kvapálnych hnojívých látok s organicky viazaným dusíkom a priemyselných hnojív s obsahom dusíka, ak v tomto období nastane priaznivý vývoj klimatických podmienok a priemerná denná teplota vzduchu je na základe meteorologických predpovedí Slovenského hydrometeorologického ústavu vyššia ako 5° C s prognózou jej dlhšieho trvania. Žiadosť obhospodarovateľa o udelenie výnimky zo zákazu podľa odseku 1 sa eviduje v registračnom a informačnom systéme, ktorý vedie organizácia, ktorej zriaďovateľom je ministerstvo.

Plnenie požiadavky: Navrhovateľ v prípade potreby bude žiadať o výnimku. Využitie ustanovenia sa predbežne nepredpokladá.

(3)

Obhospodarovateľ môže použiť dusíkaté hnojivé látky

a) na pôde bez vegetačného krytu bezprostredným zapracovaním, ak ide o tuhé hnojivá, a podpovrchovou aplikáciou, ak ide o kvapalné hnojivá a pri hospodárení na odvodnených územiach s funkčným melioračným systémom spôsobom, ktorý zodpovedá vysokému stupňu obmedzenia,

b) ak dodrží dávky dusíka pre jednotlivé plodiny podľa ich potreby živín, ktorá je uvedená v [prílohe č. 3](#).

Plnenie požiadavky: Koncept zámeru predpokladá plnenie tohto ustanovenia t.j. bezprostredné zapracovanie tuhých hnojív (najneskôr do 12 hodín v zmysle vyhlášky č. 410/2012 Z. z., príloha č.7) a podpovrchovú aplikáciu tekutých hnojív; obhospodarované územie nie je vybavené melioračným systémom. Dávky dusíka pre jednotlivé plodiny budú rešpektované – opatrenie je zvýraznené v kap. IV.10. tohto Zámeru.

(4)

Obhospodarovateľ je povinný dodržiavať celkové dávky dusíka v minerálnych hnojivách pri zohľadnení množstva využiteľného dusíka z použitých hospodárskych hnojív a hnojívých látok s organicky viazaným dusíkom podľa [príloh č. 4 až 6](#).

Plnenie požiadavky: Bilancie vyprodukovaného organického dusíka v hnojovici a maštaľnom hnoji sú uvedené v kap. IV.3.3. zámeru. Chýbajúci dusík bude dopĺňaný minerálnymi hnojivami podľa požiadaviek plodín a ďalších faktorov. Podrobnosti určuje hnojivý plán aj v zmysle nasledujúceho odseku.

(5)

Obhospodarovateľ je povinný vypracovať každoročne najneskôr do 31. augusta plán použitia dusíkatých hnojívých látok.

(6)

Obhospodarovateľ môže

a) použiť najviac 40 kg/ha dusíka vo forme kvapálnych a tuhých minerálnych hnojív a 80 kg/ha dusíka vo forme kvapálnych hospodárskych hnojív a kvapálnych hnojívých látok s organicky viazaným dusíkom s prihliadnutím na príjmovú kapacitu plodín v jesennom období a zníženie rizika strát dusíka do vodných zdrojov v čase po zbere plodín do začiatku zakázaného obdobia; to sa nevzťahuje na maštaľný hnoj a iné tuhé hnojivá s organicky viazaným dusíkom, ktoré možno použiť aj pod jarné plodiny,

b) použiť v jarnom období najvyššiu jednorazovú dávku dusíka z kvapálnych a tuhých minerálnych hnojív 60 kg/ha na poľnohospodárskej pôde v nízkom a strednom stupni obmedzenia a 40 kg/ha na poľnohospodárskej pôde vo vysokom stupni obmedzenia; pri plodinách náročných na dusík, najmä kukurici na zrno, repke olejnej alebo hlúbovej zelenine, pestovaných na pozemkoch so svahovitosťou do 5° možno jednorazovú dávku dusíka zvýšiť o 50 % okrem poľnohospodárskej pôdy vo vysokom stupni obmedzenia,

c) aplikovať vyzretý kompostovaný hnoj, najmä rozdrvený hnoj od oviec na povrch trávneho porastu plošným rozmetaním v jarnom období.

Plnenie požiadavky: Navrhovateľ si plní povinnosť vypracovať plán použitia dusíkatých hnojívých látok do určeného obdobia. Relevantné opatrenia pre dávky dusíka sú premietnuté do súboru opatrení na minimalizáciu možných nepriaznivých vplyvov navrhovanej činnosti (kap. IV.10.).

(7)

Obhospodarovateľ je povinný

- a) používať vhodné zariadenia na aplikáciu hnojív do poľnohospodárskej pôdy najmä s ohľadom na tlak stroja na poľnohospodársku pôdu, terén, zrnitosť zloženie poľnohospodárskej pôdy a vlhkosť stav poľnohospodárskej pôdy,
- b) použitým zariadením na aplikáciu hnojív zabezpečiť rovnomernú aplikáciu hnojiva,
- c) zabezpečiť bezodkladne pri obnove trvalých trávnych porastov a po zaoraní ďatelinovín vysiatie následnej plodiny,
- d) používať závlahovú vodu tak, aby nedošlo k znečisteniu povrchových a podzemných vôd, najmä stekaním,
- e) **dodržiavať dávky dusíka aplikovaného vo forme hospodárskych hnojív tak, aby neprevýšili dávku dusíka 170 kg/ha za hospodársky rok**, pričom do tohto limitu sa započítavajú aj exkrementy zvierat na pasienku a nezapočítava sa dusík pozberových zvyškov rastlín alebo vedľajších produktov plodín, ak boli zaorané do poľnohospodárskej pôdy; produkcia dusíka jedným zvieratkom za kalendárny rok je uvedená v **prílohe č. 4**, obsah živín v hospodárskych hnojivách je uvedený v **prílohe č. 5**, pričom hodnoty v nej uvedené platia, ak analytický rozbor vykonaný akreditovanou osobou nepreukáže iné hodnoty obsahu dusíka v hospodárskom hnojive, a limitné dávky dusíka pri jednotlivých plodinách sú uvedené v **prílohe č. 7**,
- f) zabezpečiť, aby sa pri aplikácii dusíkatých hnojív látok podľa odseku 6 **neprekročili limitné dávky pre plodiny uvedené v prílohe č. 7**; to sa vzťahuje aj na aplikáciu len minerálnych dusíkatých hnojív, ak sa neaplikujú hospodárske hnojivá.

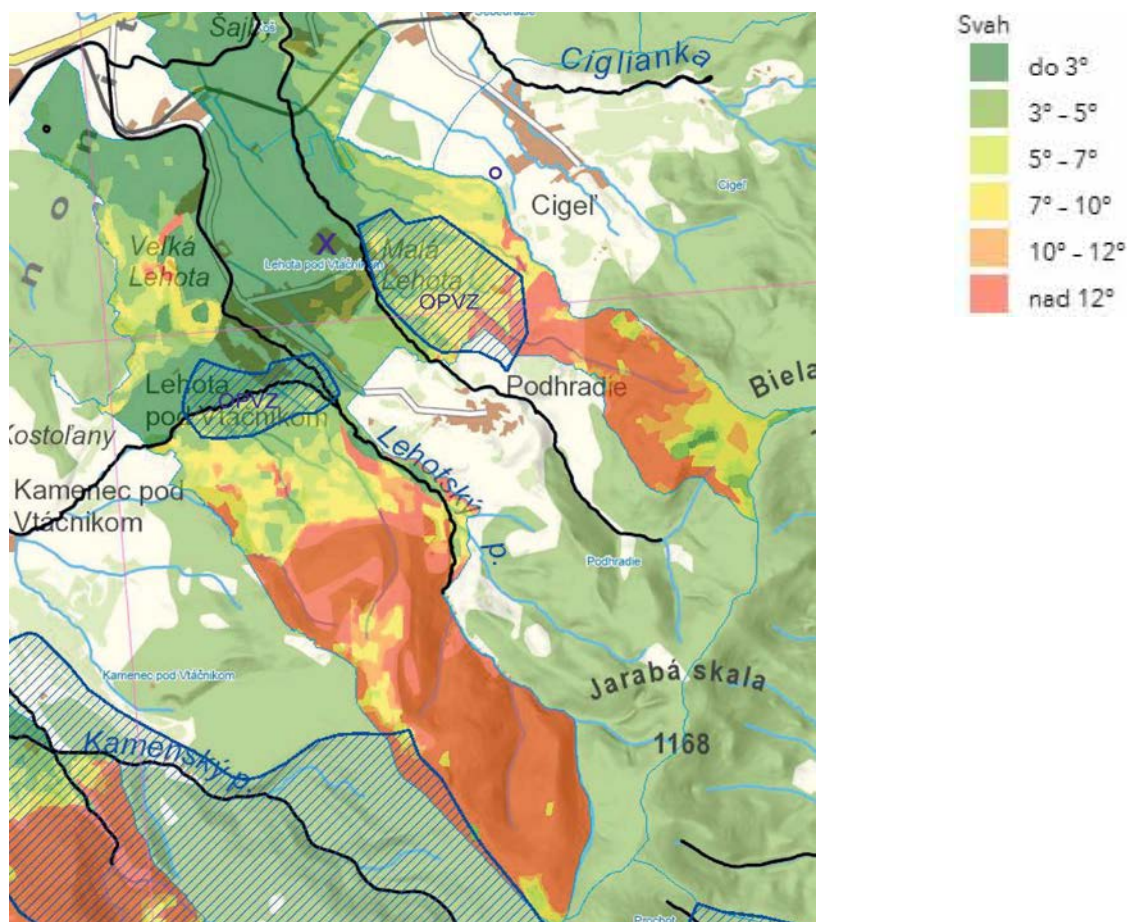
Plnenie požiadavky: Ustanovenia pod písmenom a), b), c) a d) sú premietnuté do súboru opatrení v kap. IV.10. Produkcia dusíka podľa prílohy č.4 a č.5 je zohľadnená v bilanciách dusíka (kap. IV.3.3.). Limitné dávky dusíka podľa prílohy č.7 zohľadňuje hnojivý plán. Nepredpokladá sa zaťaženie pôd dusíkom nad 170 kg N/ha/rok (kap. IV.3.3.)

(9)

Obhospodarovateľ na svahoch môže aplikovať

- a) **na ornej pôde so sklonom vyšším ako 5° dusíkaté hnojivé látky bezodkladným zapravením do pôdy, najneskôr však do 24 hodín, alebo aplikáciou na list; kvapalnú hospodársku hnojivá je povinný aplikovať podpovrchovo alebo okamžite zapraviť do pôdy,**
- b) **na trvalom trávnom poraste so sklonom vyšším ako 7° kvapalnú dusíkatú hnojivú látku len podpovrchovo.**

Obr.: Svahovitosť územia (podklad ©NPPC-VÚPOP, EUROSENSE s.r.o., GEODIS s.r.o.,
Zdroj: Nitrátová direktíva – NDIR (vupop.sk))

Vysvetlivky: X – farma, OPVZ – ochranné pásma vodných zdrojov orientačne, o – poľné hnojisko Cigeli

Plnenie požiadavky: Ustanovenie sa orných pôd na svahoch nad 5° a trvalých trávnych porastov na svahoch nad 7°, ktoré sa vyskytujú južne od obce, západne od Lehotského potoka a východne od Ľapkovo potoka resp. potoka Hlboké. Požiadavka je zdôraznená v rámci opatrení odporúčaných pre navrhovanú činnosť podľa kap. IV.10.

(10)

Obhospodarovateľ je povinný na ornej pôde a trvalom trávnom poraste podľa odseku 9 dodržať **najvyššiu jednorazovú dávku dusíka z kvapalných hospodárskych hnojív a kvapalných hnojivých látok s organicky viazaným dusíkom 80 kg/ha** a najvyššiu jednorazovú dávku dusíka z kvapalných a tuhých priemyselných hnojív najviac 40 kg/ha; dusík z exkrementov hospodárskych zvierat, pasúcich sa na trvalých trávnych porastoch, sa do výšky jednorazovej dávky nezapočítava.

Plnenie požiadavky: Požiadavka je premietnutá do opatrení pre navrhovanú činnosť (kap. IV.10).

(11)

Obhospodarovateľ na poľnohospodárskej pôde susediacej s vodnými zdrojmi

a) nesmie používať dusíkaté hnojivé látky na poľnohospodárskej pôde so **sklonom nižším ako 7°** v zóne, ktorá od brehovej čiary vodného toku alebo zátopovej čiary vodnej nádrže meria

1. **10 m** na plochách v nízkom stupni obmedzenia a strednom stupni obmedzenia,

2. **20 m** na plochách vo vysokom stupni obmedzenia,

b) je povinný na ornej pôde so **sklonom vyšším ako 7°** aplikovať dusíkaté hnojivé látky **vo vzdialenosti väčšej ako 25 m** od vodného zdroja; ak sa na týchto plochách pestujú širokoriadkové plodiny, najmä cukrová repa, zemiaky alebo kukurica, je povinný dodržať tieto protierózne agrotechnické opatrenia:

1. rozdeliť ornú pôdu zvažujúcu sa k vodnému toku **priečne osiatymi pásmi** a vytvoriť na nej **protierózne medze s porastom** alebo iné opatrenia s rovnakým účinkom,

2. založiť medzi vodným zdrojom a hnojenou plochou ornej pôdy **vegetačný pás široký najmenej 20 m s vysiatou plodinou s vyššou protieróznou účinnosťou**,

3. aplikovať dusíkaté hnojivé látky vo vzdialenosti od vodného zdroja **väčšej ako 50 m** alebo

4. pokryť mimo vegetačného obdobia pozemok **vegetačným pokryvom**,

c) nesmie aplikovať dusíkaté hnojivé látky v zóne **10 m** od hranice ochranného pásma prvého stupňa vodného zdroja vo všetkých stupňoch obmedzenia.

Plnenie požiadavky: Uvedené ustanovenie určuje odstupy od tokov a vodných zdrojov pri aplikácii dusíkatých hnojivých látok resp. spôsob pestovania z hľadiska protieróznych agrotechnických opatrení. Podmienky sú zapracované do súboru opatrení na minimalizáciu možných negatívnych vplyvov navrhovanej činnosti (kap. IV.10.).

§ 35 zákona o vodách

– Ochrana vôd pred znečisťovaním dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov

(1)

Ochrana vôd pred znečisťovaním dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov sa zabezpečuje na poľnohospodársky využívaných územiach najmä vykonaním potrebných opatrení pri skladovaní, manipulácii a aplikácii prírodných hnojív a priemyselných hnojív a vhodnými spôsobmi obrábania pôdy.

Plnenie požiadavky (1): Bilancie dusíka sú uvedené v kap. IV.3.3. predloženej dokumentácie. Potrebné opatrenia aplikovateľné pre navrhovanú činnosť sú analyzované v kap. IV.3.4. Z regionálnych databáz nevyplývajú žiadne indície o znečistení podzemných vôd dusičnanmi v oblasti (kap. III.1.6.). Príspevok diela k existujúcej úrovni zaťaženia územia dusíkom nie je indikovaný. Opatrenia na ochranu vôd pred znečisťovaním dusičnanmi vyplývajú zo zákona o hnojivách. Relevantné najdôležitejšie opatrenia sú uvedené v kap. IV.10. Zámeru.

(2)

Zabezpečenie všeobecne prijateľnej úrovne ochrany vôd pred znečisťovaním dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov upravuje Kódex správnej poľnohospodárskej praxe, ktorý vypracúva ministerstvo pôdohospodárstva. Základné požiadavky na vypracovanie **Kódexu správnej poľnohospodárskej praxe** sú uvedené v **časti A prílohy č. 5**.

(3)

V zraniteľných oblastiach sa zabezpečuje zvýšená ochrana vôd pred poľnohospodárskym znečisťovaním uplatňovaním najnovších vedeckých poznatkov a technických poznatkov, prírodných podmienok a potreby ochrany vôd podľa Programu **poľnohospodárskych činností**. Základné požiadavky na vypracovanie Programu poľnohospodárskych činností sú uvedené v **časti B prílohy č. 5**.

(4)

Ministerstvo pôdohospodárstva vydá a pravidelne prehodnocuje Program poľnohospodárskej činnosti v časových úsekoch nie dlhších ako štyri roky podľa výsledkov monitorovania kvality vôd a kontroluje jeho plnenie.

Plnenie požiadaviek (2), (3) a (4):

Do roku 2018 platila vyhláška MP SR č. 199/2008 Z. z., ktorou sa ustanovuje program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach. Predpis bol zrušený predpisom č. 364/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov (vodný zákon). V rovnakom období bol zo stránky VÚPOP stiahnutý pôvodne vypracovaný Kódex správnej poľnohospodárskej praxe. Dôvodom bol nesúhlas Európskej komisie, ktorá požadovala zákonnú úpravu. Podľa informácie VÚPOP je Kódex v súčasnosti nahradený novelou zákona o hnojivách, ustanovením § 10c. Miesto Programu poľnohospodárskych činností sa na medzirezortnej úrovni pripravuje usmernenie s názvom „Akčný program hospodárenia v zraniteľných oblastiach“, s predpokladaným termínom vyhotovenia jún – júl 2023. V tejto súvislosti sa očakáva novela § 35 vodného zákona, pretože odseky (2) a (3) sú neaktuálne a citované dokumenty resp. právne predpisy neexistujú. Na strane druhej základné požiadavky na vypracovanie Kódexu a Programu poľnohospodárskych činností podľa prílohy č. 5, časť A a časť B, na ktoré sa tieto ustanovenia odvolávajú, sú pokryté ustanoveniami § 10b a 10c zákona o hnojivách.

Poznámka ku Kódexu: Pojem „Kódex správnej poľnohospodárskej praxe“ si adoptoval úsek ochrany ovzdušia. Na stránke MŽP SR je publikovaný Kódex správnej poľnohospodárskej praxe z marca 2020 (kodex_spravnej_polnohosp_paxe.pdf (minzp.sk)). V publikovanej podobe je Kódex zameraný na znižovanie emisií amoniaku do ovzdušia, oblasť ochrany vôd je spomínaná len okrajovo v rámci hospodárenia s dusíkom so zreteľom na celý cyklus dusíka. Analýza tohto „adoptovaného“ Kódexu vo vzťahu k navrhovanej činnosti je uvedená v prílohe tohto Zámeru. Vyzdvihnuté sú tu relevantné opatrenia, premietnuté do súboru opatrení na minimalizáciu možných negatívnych vplyvov na životné prostredie (kap. IV.10.).

RNDr. Iveta Mociková, PhD., 05/2023